

התנועה לחופש המידע (ע"ר)

מדד חופש המידע ה-3
יוני 2008

הישגים

- ✓ זכיה בעתירה לקבלת קלטות האבטחה מהכנסת.
- ✓ זכיה בעתירה לקבלת שמות הרופאים שהורשעו בדין משמעותי.
- ✓ זכיה בעתירה לפרסום שמות המוהלים שגרמו נזקים לתינוקות שמלו.
- ✓ קבלת מידע מצה"ל אודות ניסויים שנערכו בחיילים.
- ✓ קבלת מידע אודות סכומי כסף ששולמו לפלסטינאים בשל נזקים שגרם להם הצבא.
- ✓ קבלת מידע אודות תאונות איריות שקרו בשדה התעופה שבהרצליה.
- ✓ קבלת מידע אודות תקציבי מחקר שחילק "המדען הראשי".
- ✓ קבלת מידע על פעילות "ועדת הלסינקי"- המאשרת ניסויים רפואיים בבני אדם.

עתירות בדיון או לקראת הגשה

- ✓ סיוע לארגון הל"ה לקבל נתונים על תוצאות מבחני מיצ"ב בחתך בית-ספרי.
- ✓ עתירה לקבלת תוצאות מבדקי תברואה במסעדות וחנויות מזון.
- ✓ ערר על אגרה בסך מעל 50,000 ₪ לקבלת מידע ממרשם האוכלוסין
- ✓ עתירה לפרסום החלטותיהן של וועדות קבלה לישובים קהילתיים.
- ✓ עתירה לפרסום פרטי ההתקשרות שבין ערוץ 10 למשטרת ישראל לקראת "תחקיר הפדופילים".
- ✓ סיוע ליוצא צבא לקבל את הנתונים האישיים שלו מתיקו הצבאי.
- ✓ סיוע ל"רופאים לזכויות אדם" לקבל מידע על תמותת אסירים בבתי הכלא ואזיקת אסירים למיטות בבתי החולים.

פעילויות נוספות

הרצאות לממוני חופש מידע ועובדי רשויות- התנועה השתתפה במספר כנסים אשר בהם נטלו חלק הממונים על יישום חוק חופש המידע במשרדי הממשלה והרשויות השונות ועובדי ציבור האחראים על מסירת מידע.

אתר אינטרנט- התנועה הקימה ומתפעלת באופן שוטף אתר אינטרנט המכיל עצות לאזרח, הכוונות, מידע רלוונטי ועדכונים שוטפים מהארץ ומחו"ל בנוגע לחוק חופש המידע. כתובת האתר הינה: www.meida.org.il ודרכו אף ניתן ליצור קשר עם משרדי התנועה. בימים

אלה עולה לאוויר קמפיין אינטרנטי צנוע שמטרתו העלאת המודעות בקרב הציבור הרחב לזכויותיו במסגרת חוק חופש המידע.

הדרכות לכלי תקשורת וארגונים - מפגשים עם מערכות דה מרקר, מעריב, YNET וקו לעובד, וכן כנס בהשתתפות כשלושים ארגונים לשינוי חברתי במסגרת פרויקט "מידע לשינוי חברתי" בתמיכת האיחוד האירופי.

סיוע לארגונים - יעוץ, הגשת בקשות ועתירות לשורה ארוכה של ארגונים. בין היתר: אינדימאג', האגודה לצדק חלוקתי, הל"ה, רופאים לזכויות אדם, הועד הציבורי נגד עינויים ועוד...

פרויקט "מידע לשינוי חברתי" - ריכוז של פעילויות התנועה בתחום הסיוע לארגונים לשינוי חברתי בקבלת מידע המשמש בסיס למאבקים אלה (בתמיכת האיחוד האירופי).

על התנועה לחופש המידע

עם חקיקת חוק חופש המידע, בשנת 1998, עוגנה הזכות לקבלת מידע בחוק מפורש. סעיף 1 לחוק חופש המידע קובע, כי לכל אזרח ישראלי או תושב הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית בהתאם להוראות החוק. חוק חופש המידע הוא אחד האמצעים להבטחת זרימתו של מידע מהשלטון לאזרח, שזהו יסוד הכרחי לקיומה של הדמוקרטיה, וכן לקיומה של ביקורת אמיתית על זרועות השלטון. עיקרון הגילוי הוא כלי לעיצוב התנהגות ראווה של הרשות הציבורית. הוא מאפשר ביקורת ציבורית, מגביר את אמון הציבור ברשויות השלטוניות ומחזק את מבנה המשטר והממשל. הוא מאפשר לאזרח לממש את זכויותיו ולארגונים לשינוי חברתי לנהל את מאבקהם בצורה יעילה ואפקטיבית יותר. נגישות רבה יותר למידע תסייע לקידום של ערכים חברתיים כגון שוויון, שלטון החוק וכיבוד זכויות האדם.

"התנועה לחופש המידע בישראל" (ע"ר) הוקמה בשנת 2004 על-ידי העיתונאי רביב דרוקר והמשפטנים ד"ר יורם רבין וד"ר יובל קרניאל, בכדי להביא ליישום של חוק חופש המידע, שנחקק שש שנים קודם לכן. התנועה היא גוף א-פוליטי, הפועל למען קידום ערכים של שקיפות ודמוקרטיה. מטרותיה העיקריות של התנועה לחופש המידע הינן, בין היתר, הגשמת התכלית והפוטנציאל הטמונים בחוק חופש המידע, וקבלת מידע מהרשויות בעניינים ציבוריים.

זו השנה הרביעית בה מקיימת התנועה סדנה מעשית בנושא חופש המידע בבית הספר למשפטים של המסלול האקדמי, המכללה למינהל. והשנה השניה בה מתקיימת סדנה דומה בבית הספר למשפטים בקריה האקדמית אונו. בסדנאות שמקיימת התנועה פועלים כ-40 סטודנטים, העוסקים בהיבטים תיאורטיים ומעשיים של חוק חופש המידע. במהלך השנה שוקדים הסטודנטים על ייזום ושליחת בקשות למידע לרשויות השונות, ועל הכנת עתירות לבתי המשפט במקרים בהם לא נמסר המידע המבוקש.

תודתה של התנועה נתונה לקרן ריצ'ארד ורודה גולדמן ונציגתה בישראל גב' בוני בוקסר ולקרן החדשה לישראל ונציגה אודי ארנון על תרומת הקרנות לפעילות התנועה. תודתנו נתונה למשלחת האיחוד האירופי בישראל על תמיכתה בפרוייקט "מידע לשינוי חברתי" וכן לקרן נוספת שתרמה בעילום שם להקמת אתר האינטרנט של התנועה. תודתנו למכללה למנהל – המסלול האקדמי ולדיקן ביה"ס למשפטים ד"ר תמר גידרון, על היות ביה"ס בית לסדנאות התנועה מיום היווסדה ולקריה האקדמית אונו ודיקן ביה"ס למשפטים ד"ר דודי שוורץ, שם החל מהשנה מתארכת סדנת חופש מידע.

מדד חופש המידע 2008

זו השנה השלישית שבה נערך מדד חופש המידע על ידי סטודנטים בסדנאות שמפעילה התנועה. הכנת מדד חופש מידע נועדה ליצור כלי שיאפשר מעקב לאורך זמן בנוגע להתנהלות הרשויות הציבוריות בכל הקשור ליישום חוק חופש המידע, ולהשוואה ביניהן. המדד נועד לשקף את המציאות כפי שהיא - מחד גיסא לבקר את הרשויות שהתנהלותם אינה תקינה או טעונה שיפור, ומאידך לציין לטובה את הרשויות הציבוריות שניכר שהפנימו את החוק ופועלות ליישומו המלא.

המדד הורכב באופן שמאפשר לבחון את השינויים שחלו בשנה האחרונה בהיערכות המשרדים השונים למתן מידע לציבור ולטיפול ראוי בבקשות למידע. על מנת לאפשר השוואה בין הנתונים שהתקבלו במדד שנה שעברה לאלו העשויים להתקבל במדד זה, נשלחה על ידי עורכי המדד לכל משרדי הממשלה סדרה של בקשות אחידות. על הכנת המדד שקדה **שמרית ביתן**, סטודנטית מן הסדנה לחופש המידע בקריה האקדמית אונו ובהנחיית **עו"ד רז בן-דור**, המשמש כמרצה וכמדריך הסדנה. על צוות המדד נמנו גם הסטודנטים **אריאל שניאור**, **צביקה איטין** ו**ענת ורטהיימר**.

מתודולוגיה

הציונים שניתנו במדד זה למשרדי הממשלה הוענקו על סמך שלוש קטגוריות (שנבחנו גם במדד הקודם, שנערך בשנת 2007): מתן מענה לבקשות בכתב שנשלחו לרשות; מסירת מידע טלפוני; הצגת מידע באתר האינטרנט של הרשות הציבורית;

היענות לבקשות בכתב לפי חוק חופש המידע: סעיף 7 לחוק חופש המידע קובע כי בקשה למידע תוגש בכתב לממונה על חופש המידע, וכי המבקש אינו חייב לציין בבקשה את הטעם לבקשתו. עוד קובע הסעיף כי על הרשות להודיע למבקש המידע ללא שיהיו ולא יאוחר מ-30 ימים מקבלת הבקשה על החלטה בבקשתו. במקרים מסוימים נתונה לראש הרשות סמכות להאריך את התקופה לפרקי זמן נוספים. החוק והתקנות קובעים גם את גובה האגרה שיש לשלם בגין בקשה למידע. במסגרת המדד, נשלחו לרשויות הנסקרות בקשות למידע בכתב. הבקשות נשלחו ברובן בלא ששולמה אגרה, והאגרה שולמה רק לאחר שהתקבלה דרישת הרשות לכך.

מסירת מידע טלפוני: סעיף 3 לחוק חופש המידע, מחייב את ראש הרשות הציבורית למנות ממונה על העמדת מידע לרשות הציבור מקרב עובדי משרדו. עורכי המדד התקשרו באמצעות הטלפון לכל אחד מן הגופים הציבוריים הנסקרים, בהתאם למספרי הטלפון, כפי שפורסמו באתר האינטרנט של הרשות. במסגרת השיחה הופנתה בקשה אחידה לשוחח עם הממונה על חוק חופש המידע במשרד. הניקוד בסעיף זה נקבע בהתבסס על ידיעתו של מקבל השיחה ברשות את

זהות הממונה על חופש המידע, מידת הנגישות הטלפונית של הממונה על חופש המידע ברשות (הסרבול בהגעה אליו או אליה), מידת הסיוע של הממונה על חופש המידע או אדם אחר מטעמו בהנחיות להגשת בקשה, הבקאות של הממונה בהליכי הגשת הבקשה, והנכונות לתת סיוע טלפוני, ללא צורך בהגשת בקשה בכתב.

הצגת מידע באתר האינטרנט: חוק חופש המידע מחייב מסירת כמות לא מבוטלת של מידע באופן יזום, ובדרך כלל מידע זה צריך להיות מוצג באתר האינטרנט של הרשות הציבורית (ראו למשל סעיפים 4, 5, 6, 6א לחוק חופש המידע ותקנות 2-6 לתקנות חופש המידע, תשנ"ט - 1999). עורכי המדד בחנו את האתרים השונים בחפשם אחר הנתונים הבאים: קיומו של קישור (link) המכוון למידע בנוגע לחוק חופש המידע ויישומו במשרד; הימצאותם באתר של פרטי התקשרות לממונים על יישום החוק; הימצאות פרטי חשבון הבנק לתשלום האגרה או אפשרות לשלמה באופן מקוון; אמצעי עזר והנחיות בנוגע להגשת בקשות; הימצאות הדו"חות השנתיים הנדרשים לפי הוראות החוק באתר האינטרנט; הצגת מידע וולונטרי האצור במשרד באתר האינטרנט.

המידע שהתבקש במסגרת הפניות שנערכו בכתב הוא:

- ✓ פרטי ההתקשרות שבין המשרד הממשלתי לבין עורכי דין פרטיים המייצגים את המשרד;
- ✓ הטבות והקלות הניתנות לעובדי המשרד במסגרת תפקידם;
- ✓ תלונות שהוגשו ע"י אזרחים כנגד בעלי תפקידים במשרד;
- ✓ פעילות הועדות בהן חבר השר במשרד;

לכל אחת מן הקטגוריות לעיל נקבע ניקוד בסולם של 1-5. שקלול הנקודות, בכל הבדיקות השונות, הוא שיצר את המדד המשוקלל, כאשר לעתים ניתן משקל שונה לשאלות שונות בהתאם לחשיבותן למבקש המידע ולמידת הקושי שהערכנו שיש לרשות למסור אותו (ככל שמדובר במידע פשוט יותר ו"רגיש" פחות, זכתה הבקשה למשקל נמוך יותר). לתשובות שניתנו לבקשות שנשלחו בכתב ניתן משקל כפול מזה שניתן לקטגוריות האחרות, בהתחשב בכך שמדובר בבקשות לקבלת מידע מהותי, ושהמענה לבקשות בכתב מהווה את לב לבה של עבודת הממונים על חופש המידע ברשויות השונות.

דירוג הרשויות לאחר שקלול כל הפרמטרים¹

דירוג ²	שם המשרד	ציון ³
1 (1)	המשרד לביטחון פנים	4.05 (3.65)
2 (23)	המשרד לקליטת עליה	3.89 (0.74)
3 (2)	המשרד להגנת הסביבה	3.69 (3.35)
4 (4)	משרד החינוך	3.13 (3.27)
5 (15)	משרד החקלאות	3.13 (2.48)
6 (לא נמדד)	משרד התחבורה והבטיחות בדרכים	3.04 (לא נמדד)
7 (13)	משרד המשפטים	2.88 (2.56)
8 (3)	משרד האוצר	2.79 (3.32)
9 (6)	משרד הבינוי והשיכון	2.63 (3.06)
10 (11)	המשרד לתשתיות לאומיות	2.58 (2.77)
11 (9)	משרד התיירות	2.55 (2.88)
12 (16)	משרד הביטחון	2.54 (2.36)
13 (9)	משרד החוץ	2.04 (2.88)
14 (16)	משרד הבריאות	1.90 (2.36)
15 (לא נמדד)	משרד ראש הממשלה	1.75 (לא נמדד)
16 (7)	משרד הרווחה	1.73 (3.00)
17 (5)	משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה	1.5 (3.15)
18 (20)	משרד התקשורת	1.24 (1.92)
19 (8)	משרד המדע, התרבות והספורט	0.96 (2.92)
20 (18)	משרד הפנים	0.81 (2.27)

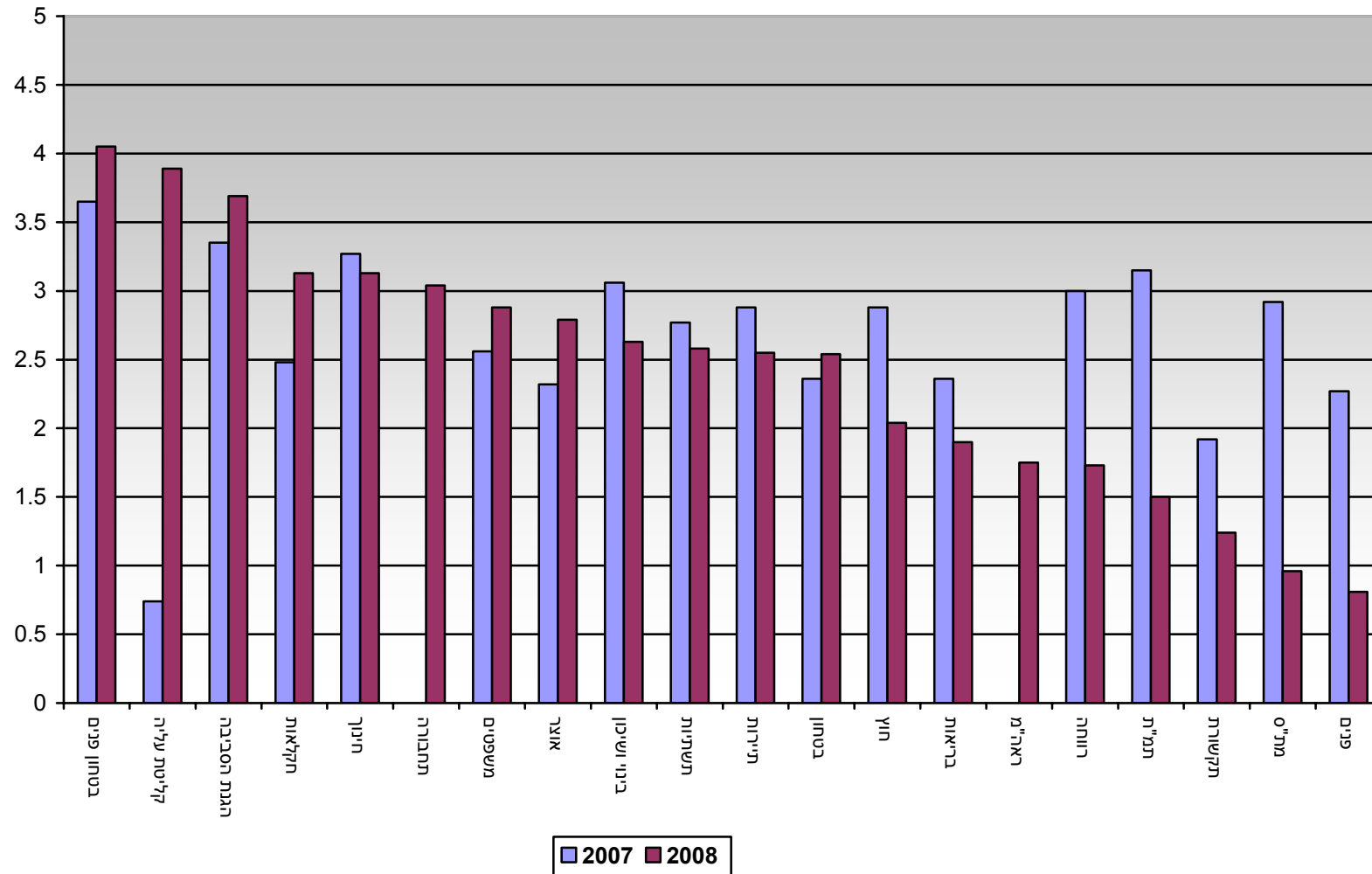
1 ציון 5 - יישום מלא של הוראות החוק / 0 - התעלמות מוחלטת מהוראות החוק.

2 בסוגריים: דירוג בשנת 2007

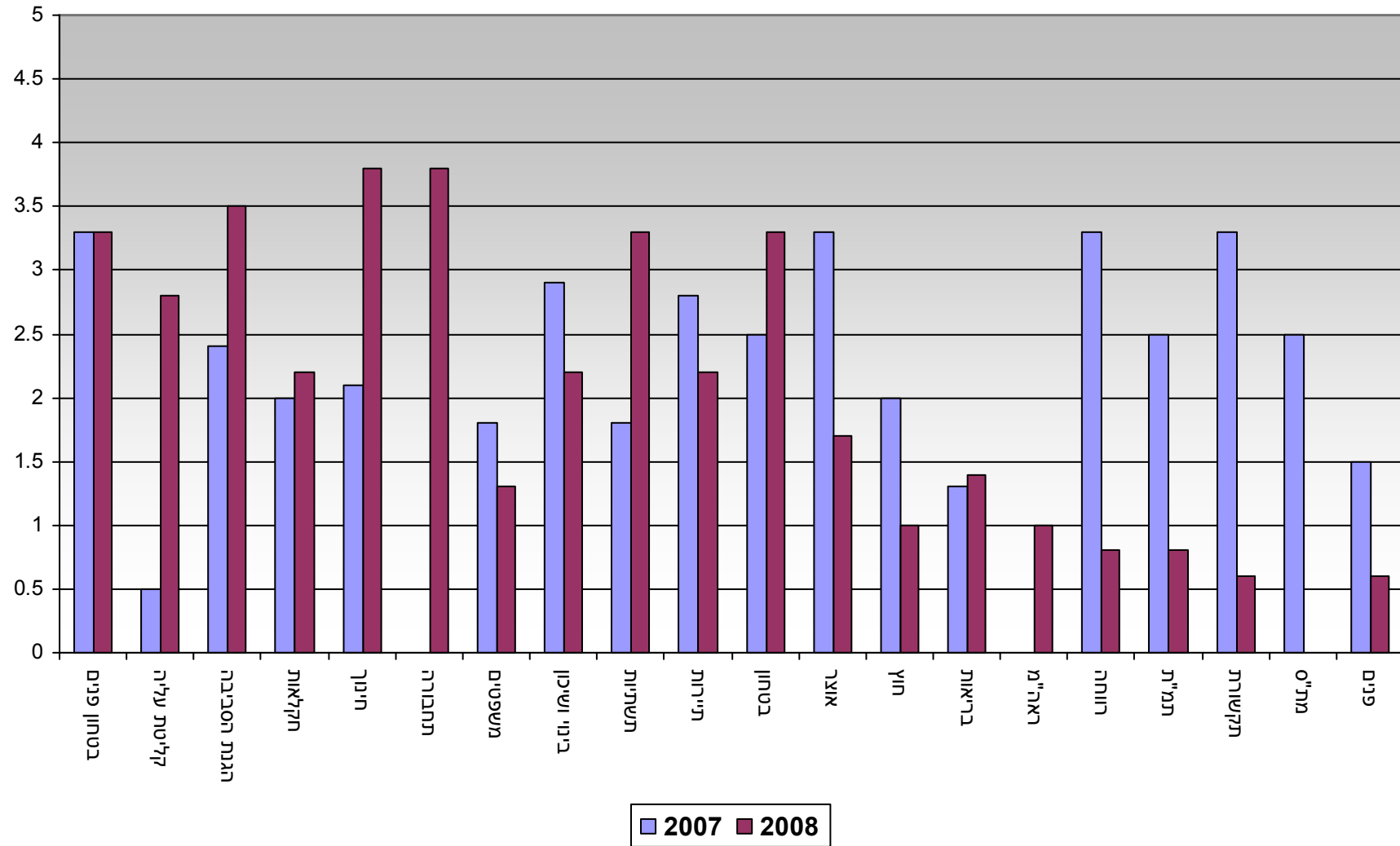
3 בסוגריים: ציון בשנת 2007

דירוג פרטני והשוואה אל מול נתוני שנה שעברה

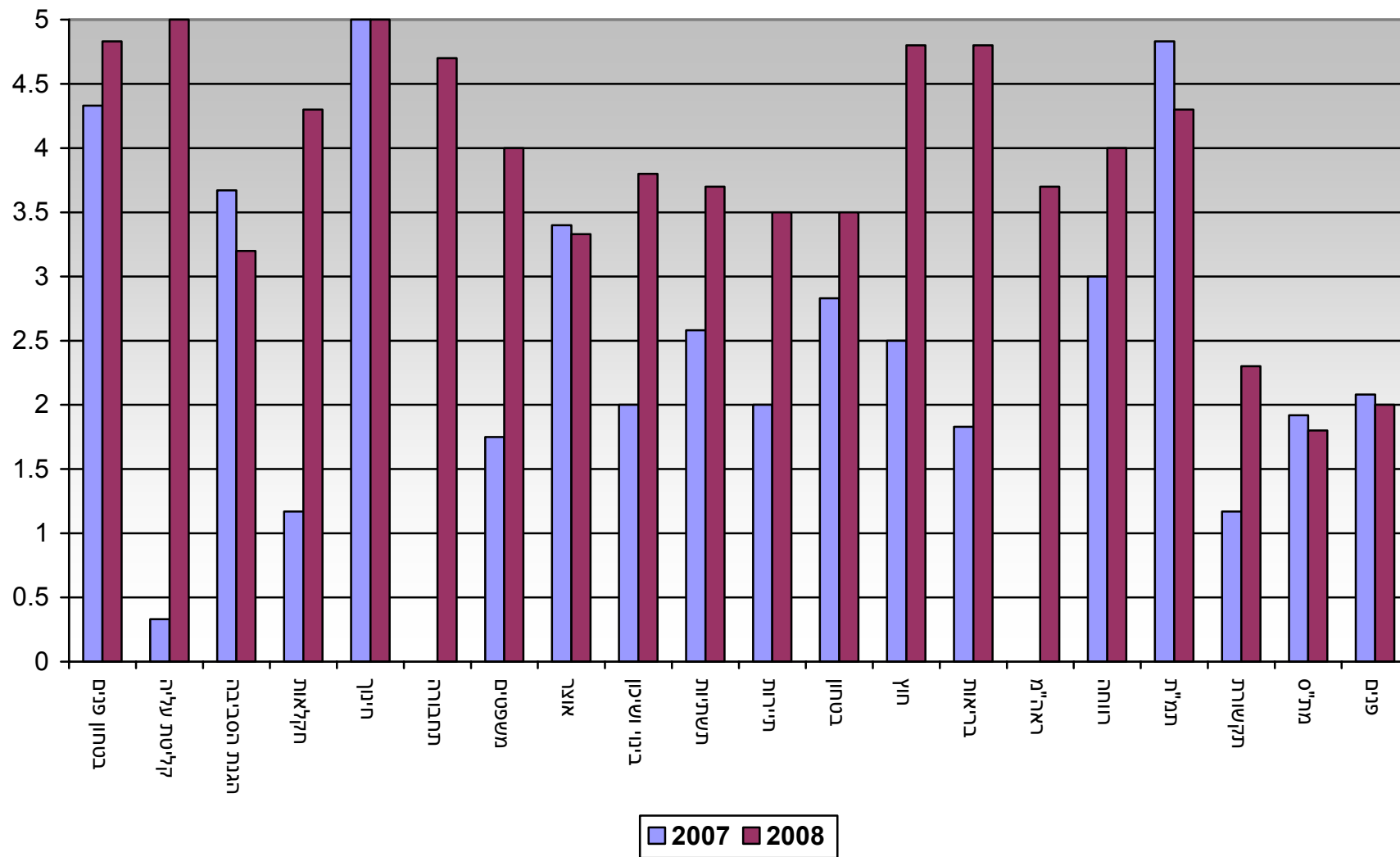
דירוג משרדי הממשלה - משוקלל

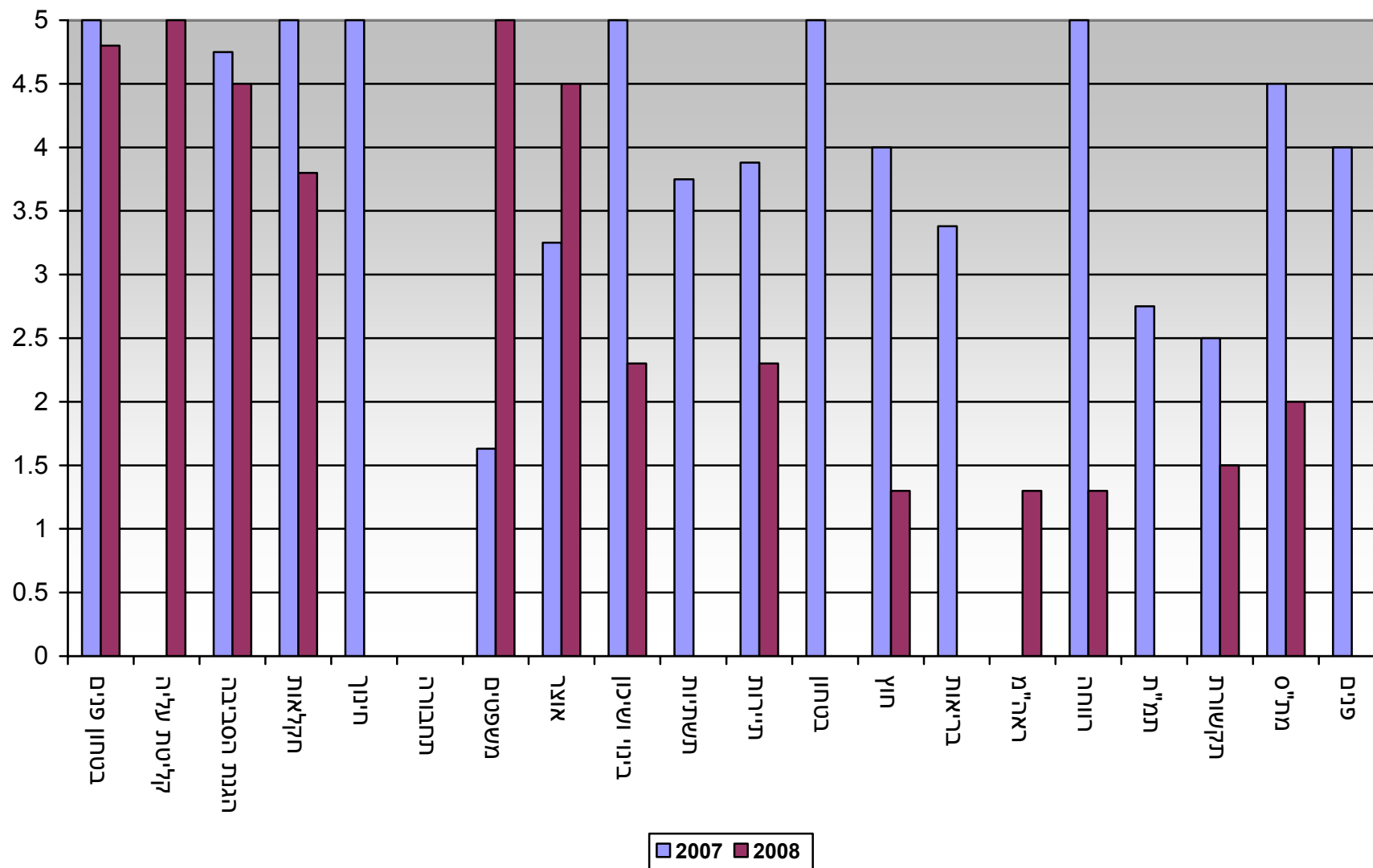
דירוג משרדי הממשלה – מענה לבקשות בכתב

דירוג משרדי הממשלה - אתר האינטרנט

דירוג משרדי הממשלה – מענה טלפוני

דוגמאות למידע שהתקבל במהלך השנה

כאמור לעיל, התנועה לחופש המידע פועלת מזה למעלה מ-3 שנים לשם יישום חוק חופש המידע דוגמאות מפעילות התנועה וכמה מההישגים הבולטים שהושגו במהלך השנה האחרונה.

מידע שהתקבל בעקבות בקשות שהוגשו

המידע שהתקבל	המידע שהתבקש	הרשות
התקבל מידע אודות היקף הסיוע שחולק ולמי ניתן הסיוע (המשרד דורש תשלום של מעל 20 אלף ש"ח בגין המידע).	הרכב חברי הועדה המאשרת את חלוקת כספי "המדען הראשי", קריטריונים לדירוג הבקשות ומענקים שאושרו	משרד המדע, התרבות והספורט
התקבלו לוחות השידורים שנקבעו ע"י הועדה.	המלצות הועדה לתכנון לוחות השידורים בטלביזיה.	הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו
התקבל מידע חלקי אודות הסכמים ישנים יותר. הטיפול נמשך.	ההסכם שנחתם בין משרד הפנים לבין ועד ישוב קיסריה וקן חטשילד בדבר המשך ניהול עצמאי של קיסריה.	משרד הפנים
התקבל מידע חלקי אך לא ברמת העדכון שנדרשה. בקרוב תוגש עתירה.	היקף התחלואה באיידס בישראל, בפילוחים שונים.	משרד הבריאות
התקבל מידע משמעותי אך לא מלא.	היקף הניסויים הרפואיים שבוצעו בחיילי צה"ל בשנים האחרונות.	צה"ל
התקבל מידע משמעותי אך לא מלא.	תביעות נדיקין שהוגשו ע"י פלסטינאים כנגד צה"ל והיקף הפיצויים ששולמו להם, באם זכו.	משרד הביטחון
הרשימה התקבלה.	רשימת 20 בעלי המשכורות הגבוהות ביותר בכנסת.	כנסת ישראל
התקבל מידע חלקי.	חקירות שוטרים במח"ש בגין פגיעה בקורבנות סחר.	משרד המשפטים
התקבלו תקנוני הקופות.	תקנוני הקופות אשר מסדירים את כל השירותים שניתנים, הביטוחים הקיימים והעלות של כל דבר.	קופות החולים
התקבל מידע חלקי.	המכרז עבור הטסת תלמידים לפולין במסגרת סמינרים חינוכיים, שמות המועמדים, שם הזוכה וההצעות השונות שהוגשו למכרז.	משרד החינוך
המידע התקבל.	תאונות אויריות בשדה התעופה בהרצליה.	רשות שדות התעופה
התקבל מידע מעיריית אילת. הטיפול נמשך.	הצבת מצלמות אבטחה במעגל סגור המוצבות בשטחים פתוחים בעיר והארוצים שתועדו בהן.	עיריית שונות

דוגמאות לעתירות שהובילו להחלטות על מסירת מידע

חשיפת שמות הרופאים שהורשעו בדין משמעותי: התנועה לחופש המידע עתרה בבקשה לקבל ממשרד הבריאות את שמות הרופאים שהורשעו בדין משמעותי. לאחר הגשת העתירה שינה משרד הבריאות את עמדתו והסכים להעביר את המידע, בכפוף להסכמת צדדים שלישיים, מה שהביא למחיקת העתירה. ההסתדרות הרפואית עתרה לבית המשפט כנגד כוונת משרד הבריאות להעביר לידי התנועה את המידע המבוקש אך גם בדיון זה קבע בית המשפט בית כי יש להעביר את המידע המבוקש. ההליך כולו נוהל ע"י **עו"ד אילן יונש** אשר יצג את התנועה לחופש המידע (עת"מ 2458/06).

חשיפת שמות המוהלים שנמצא ליקוי בתיפקודם המקצועי: בעקבות בקשה שהוגשה למשרד הבריאות בדבר קבלת מידע בנושא תינוקות שנימולו והגיעו לבתי חולים עקב תקלה בברית, נודע לתנועה כי קיימת ועדה המשותפת למשרד הבריאות והרבנות הראשית אשר דנה בנושא של מוהלים שגרמו לנזקים אצל תינוקות שמלו. בעקבות מידע זה הוגשה בקשה חדשה ואחריה גם עתירה כנגד משרד הבריאות והרבנות הראשית במטרה לקבל את שמות אותם המוהלים. במהלך הדיון חזרו בהם המשיבים מסירובם, והסכימו למסור שמות המוהלים שנמצא ליקוי מקצועי בתפקידם. העתירה הוגשה ע"י **עו"ד עידית קירזון** (עת"מ 725/05).

חשיפת קיומם של נספחים בטחוניים לכתבי הזכיון של חברות הסלולר: בעקבות מידע שהגיע לתנועה נתבקש משרד התקשורת לחשוף את הנספחים הבטחוניים של כתבי הזכיון של חברות הסלולר, אשר לפי אותו מידע מסדירים את האופן בו יכולים גורמים במערכת הבטחון להתחבר, ללא קבלת אישור וללא ידוע של גורם כלשהו במערכת השיפוטית או בחברות, לנתונים פרטיים אודות שיחות של מנויי הסלולר. בעקבות הגשת העתירה, שזכתה להד תקשורתי רב, נאלצה המדינה להודות בקיומם של נספחים כאלה ובנושאים המוסדרים בהם, ובית המשפט (בהסכמת התנועה, לאחר שאושר הנושא העקרוני) לא הורה על פרסום הנספחים שיהיה בהם משום חשיפת ההסדרים הטכניים בהם מתבצעת הליך בעייתי זה. את התנועה ייצג בעתירה **עו"ד דורי ספיבק** מהתכנית הקלינית לזכויות אדם באוניברסיטת תל-אביב.

מידע על חפירות ארכיאולוגיות שמבצע המנהל האזרחי בשטחי יו"ש: בעקבות פניה של חוק מהחוג לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל-אביב, הצטרפה התנועה לפנייתו למנהל האזרחי בבקשה לקבל מידע אודות חפירות ארכיאולוגיות שמבצע המנהל בשטחים מאז 1967. לאחר סירוב מוחלט של המנהל, הוגשה עתירה לבית המשפט. בלחץ בית המשפט חזר בו המנהל מעמדתו ורב רובו של המידע הועבר לתנועה ולחוקר, ובו נחשף היקף הפעילות הארכיאולוגית ואתרים בהם בוצעו חפירות באישור קמ"ט ארכיאולוגיה במנהל האזרחי ויוזמי החפירות, כאשר לטענת החוקרים חפירות

אלה מנוגדות לדין הבינלאומי החל על שטחים כבושים, מעוררות מחלוקות חריפות בין ישראל והפלסטינים ומעלות שאלות מורכבות בנוגע להליך מתן האישור לביצוע החפירות. **עו"ד אילן יונש** הגיש את העתירה.

החלטות הועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטריים במשרד הפנים: משרד הפנים סירב לבקשת התנועה לחשוף החלטות של ועדה המתכנסת אצל ראש מנהל האוכלוסין ומיוצגים בה בנוסף למשרד הפנים המשטרה, השב"כ, משרד הרווחה וגורמים נוספים, אשר דנה בבקשות על בסיס הומניטרי של זרים הנמצאים בישראל לקבל אישורי שהייה מסוגים שונים בישראל. בעקבות הגשת העתירה ובלחץ בית המשפט נאלץ המשרד להעביר את הפרוטוקולים של הועדה, תוך "השמטת פרטים מזהים". הפרוטוקולים מראים כי לא מתקיים כמעט דיון של ממש בועדה, הפרוטוקול עצמו אינו מציג את הדעות השונות של חבריה, וכמעט עמדתם זהה לחלוטין, אף בניסוחה. יש לציין כי הפרוטוקולים הועברו תוך השמטות מרובות, גם של פרטים שאין בהם כדי לזהות את הפונים, באופן שמקשה לעמוד על שיקול הדעת של הועדה. התנועה הגישה בקשה מחודשת לקבל פרוטוקולים עדכניים ובכוונתה לעמוד על כך, אם יש צורך בבית המשפט, שלא יושמטו אלא שמות ומספרי הדרכונים של הפונים. התנועה יוצגה בעתירה ע"י **עו"ד אילן יונש**.

קבלת קלטות של מצלמות האבטחה בכנסת המתעדות התנהגות בלתי הולמת של ח"כ יחיאל חזן וח"כ סופה לנדבר: התנועה עתרה לקבל שתי קלטות שצולמו ע"י מצלמות האבטחה בכנסת. בקלטת אחת מתועד ניסיונו של ח"כ יחיאל חזן להוציא את "המוח" של מנגנון ההצבעה האלקטרוני, אותו מנגנון אשר מתועד בו ניסיונו, כנטען בתקשורת, של חזן להצביע הצבעה כפולה. בקלטת השניה, ע"פ דיווחים בתקשורת, מתועדת ח"כ סופה לנדבר שהיא יוצאת מחדרה של ח"כ רוחמה אברהם ובידה עציץ. בנוסף לכך, באותה עתירה גם התבקשה הכנסת להעביר לתנועה את רשימת בעלי היתר כניסה למתחם הכנסת. לאחר הגשת העתירה הסכימה הכנסת להעביר את רשימת היתרי הכניסה אך עמדה על סירובה להעברת קלטות האבטחה. בית המשפט הורה על העברת הקלטות לידי התנועה, חרף התנגדותה החריפה של יו"ר הכנסת, דליה איציק וקבע כי זכותו של הציבור להתוודע להתנהגות בלתי הולמת של נבחר ציבור. העתירה הוגשה ע"י **עו"ד בעז בן-צור** ו**עו"ד רז בן-דור** (עת"מ 192/07).

דוגמאות לתגובות הראויות לאזכור שלילי

עמותת "רופאים לזכויות אדם" פנתה למשרד הפנים בבקשה לקבלת מידע סטטיסטי ממרשם האוכלוסין. בתשובת המשרד נאמר שהחומר מצוי בידי חברת HP המספקת את שירותי ניהול מנהל האוכלוסין עבור משרד הפנים ואף צירפה דרישת תשלום עבור המידע ע"ס 35,082 ש"ח:

להלן טבלה מרכזת של שעות העבודה והעלויות:

משימה	ניהול	תכנון	עיצוב	פיתוח	בדיקת	DBA	SYSTEM	סה"כ
אפיון כללי		27						
בקשות שאחד מבני הזוג תושב רשות הפלשתיאית שהוגשו במהלך השנים 1997-2000		18		36				
בקשות לאיחוד משפחות שאחד מבני הזוג תושב או אזרח עיראק וכו' הוגשו במהלך השנים 1997-2000		18		36				
בקשות שהוגשו במהלך השנים 1997-2007 ובן הזוג נשוי לנשים נוספות		18		27				
בקשות ובהן אישה מוזמנת במהלך השנים 1997-2007		18		27				
בקשות לאיחוד משפחות רישום נישואין משנת 1997 ויש לפחות אחד מבני הזוג גילו ביום הנישואין מתחת ל-17		18		27				
סה"כ	0	117	0	153	0	0	0	270
תעריף שעה	198	168	129	101	101	168	168	
סה"כ עלות	0	19,694	0	15,388	0	0	0	35,082

הממונה על יישום חוק חופש המידע בשירות בתי הסוהר, הגב' יפה בניש, בחרה להתעלם לחלוטין מבקשה שהוגשה להמכוח חוק חופש המידע "עמותת רופאים לזכויות אדם". לאחר שהעמותה הפנתה לתנועה לחופש המידע, נעשו פניות בכתב ובע"פ לממונה, ולמרות זאת, לא נמסר לידינו החומר ואף לא נשלח אף מסמך רשמי משירות בתי הסוהר המסביר את ההתעלמות ו/או את הסירוב למסירת המידע. בימים אלו מוגשת עתירה של "התנועה לחופש המידע" בשיתוף עמותת "רופאים לזכויות אדם" כנגד שירות בתי הסוהר והממונה על יישום חוק חופש המידע, הגב' יפה בניש בבקשה שבית המשפט יחייב אותם למסור את המידע ואף לאכוף את הוראות חוק חופש המידע בשירות בתי הסוהר.

קופת חולים כללית נתבקשה למסור את ההסכם בינה לבין קרן משפחת שניידר בדבר ניהול בית החולים לילדים שניידר שליד בי"ח בילינסון. מדובר בנושא המעלה שאלות עקרוניות מתחום ההפרטה של מערכת הבריאות והשפעת תורמים פרטיים על המערכת הציבורית. טענת הקופה הייתה כי אינה יכולה למסור את המידע מטעמים של "הגנה על הפרטיות" של משפחת שניידר

ו"סוד מסחרי" של המשפחה, שתי טענות לחלוטין לא רלוונטיות לעניין זה.

משרד הבריאות והרבנות הראשית נתבקשו למסור מידע בנוגע לדיווחים על תקלות שארעו בבריתות מילה, שבעקבותיהן הגיע התינוק הנימול לחדר מיון בבית חולים. טענת המרכזית של שתי הרשויות הייתה שאינם יכולים להעביר את המידע, כי יהיה בכך משום פגיעה בפרטיות של המוהלים. בסופו של דבר, בעקבות הגשת עתירה לבית המשפט המנהלי, שינו הרשויות את עמדתן.

מנהל מקרעי ישראל, המועצה האזורית משגב והועד המקומי של היישוב הקהילתי רקפת, נתבקשו למסור טופסי קבלה של מועמדים לקבלה ליישוב, במטרה לעמוד על טענות בדבר אפליה נגד קבוצות אוכלוסיה מסויימות. המנהל טען שאינו צד להליך ולכן אין אצלו הטפסים. המועצה האזורית טענה שאת הטפסים יש לבקש מהיישוב עצמו, והיישוב עצמו טען שאמנם יש לו את הטפסים, אך חוק חופש המידע אינו חל עליו. הנושא עובר להכרעת בית המשפט המנהלי.

מפעל הפיס מסרב למסור נתונים באשר למענקים הניתנים באמצעות מועצת הפיס לתרבות ואמנות לגופים שונים.

איגוד הכדורסל מסרב בתוקף למסור מידע בנוגע לאלפי כרטיסים שחילק חניס למקורבים למשחק גמר גביע המדינה בכדורסל, בטענה שהחוק אינו חל עליו.

משרד המדע נתבקש למסור מידע בנוגע להחלטות של המדען הראשי במשרד בנוגע לבקשות לקבלת מענקים. המשרד סירב למסור מידע בנוגע למענקים שסורבו, אך חמור מכך טען שכדי לאסוף מידע בנוגע למענקים שאושרו, כלומר להעברות תקציביות מהמשרד למבקשי מענקים, עליו להשקיע כמעט שלושה חודשי עבודה של עובדת במשרה מלאה! המידע לגבי מענקים שהמשרד חילק לא היה זמין אצל הפקידות במשרד, והמשרד דרש מהתנועה לחופש המידע לממן את מחדלו בסך 20,378 ש"ח. לאחר איסוף המידע הוא הוצג באתר האינטרנט של המשרד "כשירות לציבור", שירות שהתנועה נדרשת לשלמו.

מכתבים

ככלל, ניכרה השנה נסיגה, אם כי קטנה, באופן הטיפול של המשרדים בבקשות בכתב. ייתכן שהדבר נובע מגידול בעומס הבקשות המוגש והיקפן. יודגש, הטיפול בבקשות המוגשות בכתב הינו הרכיב המרכזי והמשמעותי ביותר ביישום חוק חופש המידע, לפחות כל עוד המשרדים אינם דואגים להעלאה של כמות משמעותית של מידע ביוזמתם לאתרי האינטרנט, באופן שייתר את הצורך לפנות בכתב בחלק מהנושאים.

שבעה משרדים שיפרו השנה את הציון במדד זה, בעוד שבתשעה משרדים אחרים חלה ירידה (ביתר מהמשרדים לא חל שינוי או שהם לא נמדדו בשנה שעברה). הציון הממוצע במדד זה עומד על 1.98 מתוך 5 (לעומת 2.3 בשנה שעברה) – ציון נמוך מאד, במדד כה מרכזי.

הטיפול בבקשות בכתב הוא התובעני ביותר מבחינתם של הממונים על חופש המידע, ומחייב השקעת זמן. זהו מבחנו האמיתי של החוק, המעיד טוב ממדדים אחרים על הרצינות בה תופשות הרשויות את חובתן לכבד את זכותו של הציבור לדעת, כפי שעוגנה בחוק חופש המידע. יש לשים לב לכך שהבקשות שנתבקשו במסגרת מדד זה לא עוררו קושי יוצא דופן ולא הצריכו את הרשויות למאמצים חריגים. מדובר במידע שנמצא באופן שוטף במטות המשרדים. למרות זאת, משרדים רבים אינם עמדים במסגרת המועדים הקבועה בחוק (30 יום לקבלת החלטה בנוגע לבקשת מידע). מעניין לציין את השונות הגדולה באופן הטיפול בבקשות בין המשרדים השונים, כאשר חלקם מסרו מידע מלא, מפורט כולל צילומים של מסמכים רלוונטיים בזמן סביר, ואחרים ניתלו בתואנות משפטיות שונות להתחמק ממסירת אותו מידע, על אף שהבקשות היו זהות, מעמד המתבקשים היה זהה, והמסגרת החוקית המחייבת היא זהה.

טלפונים

במדד הטיפול הטלפוני בפניות חלה נסיגה משמעותית לעומת ציוני השנה שעברה, והציון הממוצע עומד השנה על 1.95 (לעומת 3.53 בשנה שעברה). הציון במדד זה מבוסס לעתים קרובות על רמת המודעות של עובדי המשרד ככלל לקיומו של חוק חופש מידע ושל ממונה על חופש מידע במשרד, שכן הפניה הטלפונית הראשונה הייתה למרכזיית המשרד. לעתים קרובות שם נחסמה גם יכולתו של האזרח להגיע לממונה חופש מידע, שכן הפקיד או הפקידה שענו במרכזייה לא היו מודעים כלל לקיומו של תפקיד כזה או לזהותו של הממונה (כך למשל במשרד ראה"מ, משרד התקשורת ומשרד החוץ שם נטען שאין בעל תפקיד שכזה במשרד). כאשר עורכי המדד הגיעו לממונים, רבים

מהם היו נכונים להושיט סיוע, אם כי חלקם לא ידעו לתת פרטים בסיסיים כמו חשבון בנק המשמש לתשלום אגרת חופש המידע (משרד החקלאות), בעוד שאחרים גילו בקיאות בפרטי הליך הגשת הבקשה ונכונות להאריך בשיחה עם הפונים כדי לסייע להם (משרד המשפטים, המשרד לבטחון פנים ואחרים).

אתר האינטרנט

השנה חל שיפור משמעותי באתרי האינטרנט הממשלתיים ומידת הסיוע שיש בהם כדי להושיט למבקשי מידע לפי חוק חופש המידע. הציון הממוצע של משרדי הממשלה במדד זה עומד על 3.83 (לצומת 2.67 בשנה שעברה).

במספר הולך וגדל של משרדים ניתן כיווץ מלהגיש את בקשת המידע באמצעות האינטרנט (12 מתוך 20 המשרדים). זוהי הקלה משמעותית ביותר בפני מבקשי המידע, שכן האלטרנטיבה היא הליכה פיזית לבנק הדואר, בשעות פתיחת הבנק, השקעת מאמצים בבירור מספר חשבון הבנק של הרשות הרלוונטית, ומשלוח העתק הקבלה למשרד. העובדה שעדיין ב-8 מתוך עשרים משרדי ממשלה האפשרות הזו אינה קיימת, למרות ששירות התשלומים הממשלתי מאפשר שימוש בכלי הזה, היא תמוהה ומצערת. גם כאן ניכרת חוסר אחידות בין המשרדים. יש לציין, יחד עם זאת, שהכלי דרכו מתבצע התשלום הינו מאד לא ידידותי למשתמש, מקשה על מילוי נוסח הבקשה, אינו שולח קבלות במייל באופן אוטומטי, אינו מאפשר מעקב נח על בקשות שהוגשו בדבר, ועוד שיפורים רבים נדרשים בו.

חל שיפור משמעותי בהצגת דו"חות הממונים באתרים. 15 מהמשרדים מציגים באתר דו"חות שנתיים עדכניים של הממונים. יש לזכור, יחד עם זאת, כי הצגת הדו"ח הינה חובה חוקית על-פי סעיף 5 לחוק חופש המידע, והעובדה ש 5 משרדים, וביניהם משרדים המשפטים הממונה על יישום החוק, מפריים את חובתם החוקית היא בלתי נסבלת.

חובם של האתרים מציגים כיום קישורים ברורים למידע בנוגע לחוק חופש המידע ואופן הגשת הבקשה במשרד. ישנו עדיין מקום רב מאד לשיפור בכל הקשור להצגה יזומה של מידע הנמצא בידי המשרד באתרי האינטרנט, והם ככלל עדיין דלים במידע יחסית למקובל במדינות מערביות. הדבר אמור גם לגבי הצגת הנחיות מנהליות ופנימיות של הרשות, שיש בהן נגיעה לציבור, אשר סעיף 6 לחוק חופש המידע מחייב להעמידן לעיון הציבור.

כללי

השיפור המסוים שחל בהצגת מידע באתרי האינטרנט הוא תוצאה טבעית של ההתקדמות הטכנולוגית שמגיעה גם למשרדי הממשלה, אבל הוא רחוק מלהעיד על שינוי יסודי בתפיסת הממשלה את חובתה להעמיד מידע לרשות הציבור, בין אם באופן יזום ובין אם בעקבות פניות של אזרחים מבקשי מידע. בעבודת התנועה מול משרדי הממשלה כן ניכרים ניצנים של התיחסות רצינית יותר לחובות החוקיות של המשרדים, בדוגמת תשובות המנומקות טוב יותר מבעבר, ירידה באחוז ההתעלמויות מפניות והשקעת משאבים בנושאים כמו הפקת דו"חות שנתיים. אך מכאן ועד מהפכת שקיפות, ולו מוגבלת וחלקית, הדרך עוד ארוכה. השורה התחתונה – היענות חיובית ויעילה לכל בקשות המידע שאין סיבה של ממש לסרב להן, היא מציאות שהרשויות הציבוריות בישראל עדיין רחוקות ממנה מאד.

אנשי התנועה

הנהלה:

רביב דרוקר – יו"ר
דקלה אברג'יל
עו"ד ליאב אורגד
עמית סגל
מורן סיתאלכול
ד"ר יובל קרניאל
דנה רביב
ד"ר יורם רבין
רוני שוקן

יו"ר ו. ביקורת:

עו"ד מאיר אביעזר

צוות:

רוצי פלד, מנכ"ל
עו"ד אדווה מוג'ה, יועמ"ש
גיא דיין, רכז ארגוני
נעה בן-הגיא, עורכת אתר האינטרנט
רמי עוזרי, רכז צוות תקציב
רוני שוקן, דובר (בהתנדבות)

יעוץ לובינג: אורית לרנר "אימפקט"
(בהתנדבות)

עורכי דין:

עו"ד רז בן-דור
עו"ד בועז בן-צור
עו"ד אילן יונש
עו"ד עידית קירזון

משתתפי הסדנאות האקדמיות

הקריה האקדמית אונו

עו"ד רז בן-דור - מנחה
צביקה איטין
תמר אמיר
אסף אקשטיין
שמרית ביתן
ניסן בשארי
שני גברא
יהודה גוטמן
עינת ורטהיימר
חגי נועם
ירון טבצ'ניק
יחזקאל מגימי
ערן נתן
אייל סעד
מינה רובינשטיין
שמואלי חי גדי
אריאל שניאור
לוי אבי
דורון משולם

מכללה למנהל - המסלול האקדמי

רוצי פלד – מנחה
עמוס דיקנשטיין (חונך)
שחר שפירא (חונך)
גיא דיין (חונך)
אדווה אזולאי
אילן שלפמן
איילה פילמוס
דליה הברמן
דפנה קמרט
זאב יפרח
חן לב-רן
טל דויטש
טל ליבוביץ
טליה רודריג
יפית טהרי
מור באום
נופר שטיין
צבי סלקה
צחי לב
שי נמרודי
שרית פחימה
ששי משיח
תובל הראל